

ТЕРМІНОЛОГІЯ ГУМАНІТАРНИХ ЗНАНЬ

УДК 800

Олена Кузнецова

Національний університет «Львівська політехніка»

ТЕРМІНОЛОГІЧНЕ «МІНУВАННЯ» У ЗМІ: СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ, ВПЛИВ

© Кузнецова О. Д., 2018

Ідеться про термінологічні «мінування» у ЗМІ як аномальне використання світоглядних термінів, викривлення їхнього значення, порушення екології мови щодо використання* термінів, невидиму зброю інформаційної війни, руйнування усталених термінів, як справжніх мін, що підривають свідомість, нищать логічне мислення, психіку, світо-сприйняття реципієнтів, спонукають до агресії проти України, українців, для виправдання російської загарбницької війни проти незалежної Української держави, неосмисленого сліпого служіння російській владі.

Ключові слова: українська мова, термінологічні «міни» в ЗМІ, мовно-психологічна техніка, маніпулятивний вплив.

The article tells about terminological “mines” in the mass media as an abnormal use of philosophical terms, distortion of their meaning, violation of language ecology by using terms, invisible weapon of information war, the destruction of established terms as real blasting mines which undermine consciousness, destroy logical thinking, psyche, perception of the world by recipients, urge the aggression against Ukraine and Ukrainians for justifying the Russian aggressive war against independent Ukrainian state and unknowingly blind servitude to the Russian authorities.

Keywords: Ukrainian language, terminological “mines” of mass media, speech-psychological technique, manipulative influence.

Суть проблеми. Термінологічне «мінування» в ЗМІ – одна з найактуальніших і найменш досліджених проблем мовознавства, журналістикознавства в умовах гібридної війни Росії проти України. Використання інтернет-ЗМІ як платформи ведення інформаційної війни розширило аудиторію інформаційно-психологічного впливу маніпулятивної техніки термінологічного «мінування» в контенті журналістських матеріалів. Терміни як складові** комунікації в російських і проросійських інтернет-ЗМІ використовують*** не відповідно до прийнятого значення, а зумисно видозмінено з добре продуманою маніпулятивною функцією для руйнування світогляду реципієнтів та переформатування на російських зомбі. Проблема термінологічного «мінування» в ЗМІ є особливо **актуальною** в умовах

* вживання – ред.

** складники – ред.

*** застосовують – тут і далі – ред.

гібридної, інформаційно-психологічної війни Росії проти України не тільки як проблема руйнування термінології, порушення екології мови ЗМІ, а й як проблема дезінформування аудиторії, інформаційно-психологічного деформування, насаджування російських ідей, що становить загрозу національній безпеці України. Невидиме термінологічне «мінування» в ЗМІ руйнує українські цінності, переорієнтовує реципієнтів на російські ідеали, послаблюючи українську державу, її суспільно-політичний устрій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему термінологічного «мінування» розглядали як маніпулятивну техніку О. Вергеляс, В. Гейден, А. Кузьменко, М. Петрова, Є. Топольський, О. Штоквиш та ін. Однак жоден із дослідників не розглядав термінологічне «мінування» в сучасних засобах інформації в умовах гібридної війни.

Гіпотеза нашого дослідження: існує взаємозв'язок між загарбницькою політикою Росії щодо України та технікою термінологічного «мінування» в ЗМІ, що використовується як засіб інформаційної, гібридної війни.

Мета: розкрити сутність загрози термінологічного «мінування» в російських і проросійських ЗМІ, викрити втілення загарбницької, руйнівної політики Росії за допомогою цієї маніпулятивної техніки. **Завдання:** з'ясувати сутність, особливості, наслідки впливу термінологічного «мінування», окреслити способи захисту та протидії переформатуванню свідомості та психіки реципієнтів.

Виклад основного матеріалу. Термінологічні «міни» в російських і проросійських ЗМІ є невидимим засобом оживлення радянських ідеологічних ярликів, що традиційно навішували на ідеологічних супротивників. Спотворено використовуючи терміни *фашисти, нацисти, бандерівці* щодо українців у сучасних ЗМІ, маніпулятори незримо націлюють свідомість, психіку реципієнтів на ставлення до українців як до ворогів, на підсвідомому рівні виправдовуючи російське нищення українських земель, української історії, культури, соціуму, нації, держави.

О. Штоквиш у статті «Фашизм», що є на сайті «Історичної правди» пише про «спеціальне використання мовних засобів для внесення коректив у мовну картину світу даної* спільноти, з метою прив'язки понять, термінів, мовних штампів, смислових кліше до явищ, подій, ідей, з якими вони раніше не мали безпосереднього зв'язку. Одним з таких методів є термінологічне «мінування», яке полягає у викривленні первинної правильної суті принципово важливих, базових термінів і тлумачень загально світоглядного та оперативного-прикладного** характеру» [5].

Спробуємо дати визначення термінологічному «мінуванню» в сучасних російських і проросійських засобах масової інформації – це прихована маніпулятивна техніка викривлення правильного, загальноживаного значення світоглядних термінів, невидиме нав'язування хибних, проросійських оцінок, підкорення свідомості, психіки, зомбування аудиторії ЗМІ, яка немає*** стійких переконань, для просування загарбницьких намірів Росії щодо України.

Як зазначила Д. Дуцик, виконавчий директор ГО «Телекритика»: «російські ЗМІ з**** початку періоду Майдану почали вживати лексику ненависті, яку ми спостерігаємо до цього часу. Це “фашисти”, “хунта”, “бандерівці”» [3]. Названі термінологічні «міни» закріплюють радянські ярлики щодо українців у свідомості аудиторії ЗМІ, виправдовуючи загарбницьку війну Росії проти незалежної України, на підсвідомому рівні тлумачать її як «визволення» від «фашистів». Як бачимо, сучасне термінологічне «мінування» в ЗМІ невидимо корегує свідомість масової мас-медійної аудиторії через видозмінювання термінів «фашисти», «нацисти», «хунта», викривляючи первинне значення для введення реципієнтів в оману, приховування справжніх загарбницьких

* цієї – ред.

** застосовного – ред.

*** не має – ред.

**** від – ред.

намірів Росії щодо України, спонукання довірливих до запрограмованих маніпуляторами реакцій, вчинків, дій.

Через термінологічне «мінування» в ЗМІ здійснюється* психологічний тиск на психіку аудиторії, у якої виникає страх лише від згадки про історичні події Другої світової війни, чи натяків на сучасні неіснуючі загрози та небезпеки, адже в людській пам'яті закріплені стереотипи щодо нелюдського ставлення німецьких нацистів. Викривлені, неправильно вжиті терміни *фашисти*, *нацисти* щодо українців залякують легковірних, спонукають до запланованої маніпуляторами моделі поведінки реципієнтів.

Термінологічне «мінування» в традиційних і нових мас-медіа є за сучасним міжнародним терміном *гейтерством* (від англ. hate – ненависть), прихованим мовним засобом формування ненависті, що є порушенням Міжнародних принципів журналістики Міжнародної федерації журналістів (до речі, до якої входить і Спілка журналістів Російської Федерації): правдивості, об'єктивності, чесності, поваги до інших культур, несприяння тероризмові, війнам, іншому злу, що протистоїть людству.

Як виявив київський дослідник О. Верголяс, «термінологічне «мінування» в ЗМІ є компонентом багатьох інших технік маніпулювання з метою негативного впливу на психологічну, духовну, ідеологічну сфери життєдіяльності українського суспільства. Зокрема, термінологічні «мінування» є складниками російських мас-медійних інформаційних атак, інформаційних операцій, пропагандистських кампаній [1]. У запланованій маніпуляторами момент термінологічні «міни» спрацьовують і, як справжні міни, руйнують свідомість, психіку тієї аудиторії ЗМІ, яка сприймає їх неосмислено.

Термінологічні «міни» в ЗМІ – небезпечні негативним впливом на мільйонну аудиторію, через деформацію термінології, руйнування однозначності термінів, хибним їх розумінням, викривленням подій, явищ, та найбільше: спонуканням до запланованих маніпуляторами оцінок, висновків, вчинків.

О. Верголяс у статті «Психологічні аспекти типології спеціальних інформаційних операцій» виділив** два види інформаційних операцій, у яких використовують термінологічне «мінування»: *наступальні* й *оборонні* [1, с. 195]. За аналогією, і як показує практика, у російських ЗМІ існує наступальне термінологічне «мінування», що нищить об'єкти супротивників, й оборонне термінологічне «мінування» – для захисту російської політики, ідеології.

Не можна не погодитися з думкою дослідника А. Кузьменка, що «термінологічне «мінування» є засобом сучасної ідеологічної диверсії: руйнування свідомості особи, деінтелектуалізації населення, знищення національної наукової думки та підвалин науки» [2].

Загалом термінологічне «мінування» в ЗМІ дезорганізує, дезорієнтує українське, російське, світове суспільство. Водночас термінологічне «мінування» в ЗМІ сприяє поширенню амбітних зазіхань, упровадженню в масову свідомість хибних стратегічних ідей кремлівських керманів, що суперечать здоровому глуздові, провокує запрограмовані маніпуляторами емоційні реакції, ставлення, поведінку реципієнтів на користь організаторів.

Термінологічне «мінування» в ЗМІ є грубим порушенням права людини на вільне самовираження, це усвідомлена, прихована антигуманна комунікативна, мовно-психологічна техніка, що через викривлені значення термінів, приховано маніпулює свідомістю, психікою багатомільйонної мас-медійної аудиторії.

Психологічна небезпека техніки термінологічного «мінування» полягає в тому, що вона деформує, нав'язує світосприйняття, поведінку мільйонної аудиторії ЗМІ, керує нею, має над нею владу, обмежує свободу вибору, змушує реципієнтів вести себе так, як вигідно замовникам маніпуляторів, не дає вибору, можливості усвідомити суть й створює ілюзію, що люди самі роблять свій вибір.

* здійснюють – *ред.*

** вирізняє – *ред.*

Методика термінологічного «мінування» в російських і проросійських ЗМІ – нескладна. Спочатку через контент ЗМІ маніпулятори створюють позитивний, радісний настрій, що викликає довіру, знижує поріг критичності, ніби «вимикає» свідомість, сприяє навіюванню та впливає на психіку реципієнтів мас-медій, спонукаючи до запланованої, добре продуманої маніпуляторами, моделі сприйняття інформації, оцінки на користь Росії.

Наступний етап термінологічного «мінування» в російських ЗМІ – здійснення негативного психологічного тиску, через натяки на загрози, повідомлення про неіснуючі небезпеки або зумисно вчинені самими маніпуляторами події для залякування мас-медійної аудиторії.

Далі ЗМІ між іншим повідомляють про можливі переслідування, репресії, убивства через вираження прихильності до Росії, щоб спонукати реципієнтів до запланованої маніпуляторами моделі поведінки.

Потім з'являються наслідки термінологічного «мінування» в ЗМІ як мовно-психологічної техніки маніпулювання свідомістю і психікою: дезінформування аудиторії, дезінтегрування українського суспільства, що особливо небезпечно в умовах необмеженого доступу мільйонів читачів до сучасних мас-медій в інтернеті.

Висновки. Дослідження термінологічних «мін», техніки термінологічного «мінування» в російських і проросійських ЗМІ показало його негативний вплив: сприяння загостренню суперечностей у суспільстві, розпалюванню міжнародної ворожнечі, ескалації міжнародних конфліктів, роз'єднуванню людей, підпорядкуванню волі маніпуляторів, нав'язуванню реципієнтам «викривлених» поглядів.

Назвемо виявлені особливості термінологічного «мінування» в російських і проросійських інтернет-ЗМІ як мовно-психологічної маніпулятивної технології: 1) у термінологічному «мінуванні» завжди порушена семантична конкретність, однозначність термінів, відповідність істинному значенню; 2) використовуючи термінологічне «мінування» в ЗМІ, маніпулятори зумисно прицільно використовують аудиторію, яка не знає точного значення термінів, як об'єкт маніпулювання; 3) маніпулятори використовують людей-реципієнтів термінологічного «мінування» в ЗМІ як засоби здійснення своєї аморальної, протиправної мети; 4) свідомо приховують психологічний вплив термінологічного «мінування» в сучасних ЗМІ як засіб інформаційної війни; 5) термінологічним «мінуванням» у ЗМІ маніпулятори порушують свободу права людини на самовираження – одну з основних свобод демократичного суспільства.

Щоб протистояти термінологічному «мінуванню» в ЗМІ потрібні інтернет-тренінги, освітні не аматорські, а навчальні, теоретично-практичні інтернет-семінари для набуття сучасних знань, навичок виявлення і викриття термінологічного «мінування» в контенті сучасних мас-медій.

1. Верголяс О. Психологічні аспекти типології спеціальних інформаційних операцій // Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. Серія «Міжнародні відносини». – 2017. – Вип. 41. – С. 190–197. 2. Кузьменко А. «Термінологічне мінування» – ефективний засіб сучасної ідеологічної диверсії : руйнування свідомості особи, деінтелектуалізація населення, знищення національної наукової думки та підвалин науки [Електронний ресурс] // X Міжнар. наук.-практ. конф. «Наукові читання, присвячені пам'яті В. М. Корецького». – Режим доступу: <http://kul.kiev.ua/novini/u-kurpanu-vidbulas-h-mignarodna-naukovo-praktichna-konferencija-naukovi-chitannja-prisvjachenj-pam-jati-v.-m.-koreckogo.html>. 3. Мазур О. Журналістська спільнота самостійно шукатиме інструменти проти «мови ворожнечі» // Українські новини. – 4 верес. 2015. 4. Петрова М. Обнаружение приёма речевой манипуляции как способ противостояния ей // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – 2017. – № 1 в 2 ч. : Ч. 1. – С. 156–160. 5. Штоквиш О. Фашизм [Електронний ресурс] // Исторична правда. – Режим доступу: <http://www.korekta-vk.com/page/2>.